

VTŠSS KRAGUJEVAC

Studijski program: Master strukovne studije - Drumski saobraćaj

Predmet: Međunarodni transport i špedicija

Uvodna predavanja

Kragujevac, 19.03.2020.

dr Predrag Ralević, profesor

ralevicpredrag@gmail.com

MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

Institucije koje su posebno važne za prevoznike koji obavljaju međunarodni drumski transport su:

- Konferencija evropskih ministara transporta (engl. *European Conference of Ministers of Transport - CEMT/ECMT*),
- Međunarodna drumska transportna unija (engl. *International Road Transport Union - IRU*),
- Međunarodna organizacija udruženja špeditera (engl. *International Federation of Freight Forwarders Associations - FIATA*)

CEMT/ECMT

CEMT/ECMT je evropsko savetodavno telo za transport osnovano 1953. godine sa sedištem u Parizu, u kome učestvuje više od 40 država.

CEMT je deklaracijom 2007. godine transformisan u Internacionalni transportni forum (engl. *Internacional Transport Forum - ITF*) shodno principima proširenja članstva i na države van Evrope, kao i proširenje i na druge vidove transporta, osim drumskog.

IRU

IRU je nevladina organizacija osnovana 1948 godine sa sedištem u Ženevi.

IRU okuplja 170 članica u 74 države na 5 kontinenta.

Ova organizacija štiti interese drumskih transportera na globalnom nivou. U okviru IRU-a posebna organizaciona celina zadužena za oblast obrazovanja, treninga i obuka u drumskom transportu je IRU akademija.

FIATA

FIATA je nevladina organizacija koja je osnovana 1926. godine sa sedištem u Švajcarskoj (Glattbrugg).

FIATA kao organizacija špeditera pokriva 40.000 logističkih firmi u 150 zemalja sa oko 8 miliona zaposlenih.

FIATA ima konsultantski status sa drugim međunarodnim trgovačkim organizacijama kao što su Konferencija ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj (engl. *The United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD*), Komisija ujedinjenih nacija za međunarodnu trgovinu (engl. *The United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL*), kao i Ekonomski i socijalni savet ujedinjenih nacija (engl. *The United Nations Economic and Social Council - ECOSOC*).

CEMT/ECEMT, IRU, FIATA

Loga međunarodnih institucija u drumskom transportu

INSTITUCIJE U REPUBLICI SRBIJI

Za obavljanje drumskog transporta putnika i tereta u Republici Srbiji nadležno je Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture – Sektor za drumski transport, puteve i bezbednost saobraćaja

Rico Training Centre je akreditovani trening institut koji u Republici Srbiji izvodi obuke za profesionalnu osposobljenost kadrova u drumskom saobraćaju prema programu IRU akademije iz Ženeve.

Predmetne obuke se u ovom centru izvode po najvišim evropskim standardima i odgovarajućim direktivama Evropske Unije.

VRSTE PREVOZA

Kod drumskog prevoza robe razlikuje se transport u domaćem-unutrašnjem saobraćaju i transport u međunarodnom saobraćaju.

Da bi se odredila koja je vrsta prevoza u pitanju, najvažnije je da se zna mesto utovara i mesto istovara robe.

U zavisnosti od toga u kojoj državi je utovar robe, a u kojoj državi je istovar robe, postoje dve vrste prevoza:

1. Prevoz u domaćem - unutrašnjem saobraćaju i
2. Prevoz u međunarodnom saobraćaju.

PREVOZ U DOMAĆEM SAOBRAĆAJU

Ako je mesto utovara kao i mesto istovara robe u istoj državi, tada se obavlja prevoz u domaćem saobraćaju.

Na primer, prevoznik iz Srbije obavi transport robe između Niša i Subotice.

Ukratko, može se reći da prevoz u domaćem saobraćaju obavi prevoznik iz Srbije kada transportuje teret unutar granica Republike Srbije, ili strani prevoznik koji obavi transport tereta u svojoj državi.

PREVOZ U MEĐUNARODNOM SAOBRAĆAJU

Prevoz u međunarodnom saobraćaju obavi prevoznik u slučaju kada je mesto utovara i mesto istovara robe u različitim državama.

Primer takvog prevoza je prevoz koji obavi prevoznik iz Srbije na relaciji Srbija – Italija, ili prevoznik iz Slovenije na relaciji Slovenija-Nemačka, ili prevoznik iz Francuske na relaciji Francuska-Poljska.

U zavisnosti od države utovara i istovara robe, postoje tri vrste prevoza robe u međunarodnom saobraćaju:

- dvostrani, tj. bilateralni prevoz,
- prevoz za/u treće države,
- tranzitni prevoz.

BILATERALNI (DVOSTRANI) PREVOZ

Dvostrani prevoz je prevoz koji obavi prevoznik iz Srbije između Srbije i neke druge države.

Konkretno, za slučaj prevoznika iz Srbije – transport tereta na relaciji Srbija-Slovenija ili obrnuto, za slučaj prevoznika iz Italije - transport tereta na relaciji Italija-Danska ili obrnuto, i sl.

Za ovu vrstu prevoza države se veoma često brzo dogovore da dozvole nisu potrebne jer takva vrsta prevoza koristi i trgovačkom bilansu između te dve države.

PREVOZ ZA/U TREĆE DRŽAVE

Prevoz za/u treće države je prevoz domaćeg prevoznika između početne strane države i ciljne strane države, kao i prevoz stranog prevoznika između Srbije i neke strane države u kojoj taj prevoznik nema sedište.

Primeri prevoza za/u treće države su prevozi srpskog prevoznika na relacijama Nemačka-Slovačka, Španija-Rusija, Rusija-Turska, ili prevozi nemačkog prevoznika na relacijama Srbija-Grčka, Bugarska-Turska, Mađarska-Austrija.

TRANZITNI PREVOZ

Tranzitni prevoz je prevoz robe preko teritorija neke države bez utovara ili istovara robe u toj državi.

Za tu vrstu prevoza najvažnije je da u tranzitnoj državi nema utovara ili istovara robe.

Može da se kaže da u tranzitnoj državi jednostavno se tranzitira tj. ide se samo preko njene teritorije bez neke manipulacije robom.

KABOTAŽA

Kabotaža je svaki prevoz robe između pojedinih krajeva u Srbiji koji obavi strani prevoznik, ili prevoz robe između pojedinih krajeva u nekoj drugoj državi, koji obavi srpski prevoznik.

Ukratko i jednostavnije, to je prevoz robe između dve tačke unutar neke države koji obavi prevoznik (strani prevoznik) koji nema sedište u toj državi.

Primeri kabotaže za srpskog prevoznika su kada srpski prevoznik obavi prevoze između Beča i Graca u Austriji, Temišvara i Bukurešta u Rumuniji, Podgorice i Nikšića u Crnoj Gori.

Za prevoznike iz stranih država, kabotaža je kada ovi prevoznici obave transport tereta između dva kraja u Srbiji, npr. nemački prevoznik obavi prevoz između Novog Sada i Subotice.

Osnovno pravilo: Posle obavljenog međunarodnog prevoza, kada prevoznik u stranu državu doveze i istovari robu, prevoznik može da obavi u toj državi do 3 kabotaže u 7 dana.

Dodatno pravilo: 3 kabotaže na koje prevoznik ima pravo na osnovu međunarodnog prevoza robe, može da obavi i u drugim državama ali onda samo po jednu kabotažu u svakoj državi.

Ukratko može da se kaže, da bi dobio prevoznik pravo na 3 kabotaže u 7 dana, treba u neku stranu državu da doveze robu (dođe natovarenim vozilom). Ove 3 kabotaže može unutar 7 dana da koristi i u drugim stranim državama (ako dođe u državu bez robe - prazan) ali onda može u toj državi da obavi samo po jednu kabotažu.

Vozač mora imati u vozilu za vreme izvođenja kabotaže dokumente za robu za sve obavljene prevoze i to:

- CMR tovarni list – za međunarodne prevoze robe između dve države,
- Za svaku državu gde izvodi kabotažu dokument za prevoz robe koji se upotrebljava u toj državi.

U državi gde se izvodi kabotaža, vozač mora da se pridržava unutrašnjih propisa te države koji se odnose na:

- mase i dimenzije vozila,
- ograničenje vremena vožnje i vremena odmora vozača,
- ugovora o prevozu,
- poreskih propisa.

PREVOZ ZA VLASTITE POTREBE

Uslovi za prevoz za vlastite potrebe kao posebne vrste prevoza su:

- prevoz treba da bude u nekomercijalne namene,
- izvode ga firme koje nisu komercijalni prevoznici,
- prevoz treba da bude u vezi sa aktivnostima tih firmi,
- vozila su u vlasništvu tih firmi ili su u najmu,
- vozači su zaposleni, tj. rade u tim firmama.

PREVOZ ZA LIČNE POTREBE

Uslovi za prevoz za lične potrebe kao posebne vrste prevoza su:

- prevoz treba da bude u nekomercijalne namene,
- izvode ga fizička lica za potrebe svojih porodica,
- vozila su u vlasništvu tih osoba ili su u najmu,
- vozači treba da budu članovi uže porodice.

REŽIM PREVOZA U EVROPSKOJ UNIJI

Prevoznici iz Evropske unije (EU) mogu unutar granica EU da obavljaju sve vrste prevoza robe, kao i kabotažu, bez dozvola.

Umesto dozvola ovi prevoznici moraju u vozilu uvek da imaju izvod licence EU.

U slučaju takvih prevoza (znači do krajnjih granica EU), izvod licence EU važi i za tranzit preko tranzitnih država EU.

Za prevoze izvan EU koje obavljaju prevoznici iz EU, u principu još uvek važi režim dozvola, ukoliko nije sa pojedinom državom drugačije dogovoreno.

Izvan EU, za prevoznike iz EU kabotaža nije dozvoljena, tj. prevoznik treba za kabotažu da ima posebnu dozvolu.

LICENCA EU

Prevoznici iz EU koji prevoze robu ili putnike u drumskom saobraćaju u Evropskoj uniji obavezno treba da imaju licencu EU koju treba da dobiju pre nego što počnu da obavljaju prevoz.

Da bi prevoznici dobili licencu EU potrebno je da ispunjavaju određene uslove.

Za vozača je najvažnije da ima sve vreme prevoza u vozilu odgovarajući izvod licence EU.

Uslovi za dobijanje licence EU su:

- dobar ugled,
- primeran finansijski položaj,
- stručna osposobljenost organizatora prevoza, tj. odgovornog lica za transport,
- najmanje jedno vozilo registrovano u posmatranoj državi.

Licenca EU za transport u drumskom saobraćaju važi najviše 5 godina.

Sertifikat licence EU ima prevoznik u prostorijama firme, a vozač obavezno treba da ima u vozilu izvod licence EU.

Izvod licence EU nije kopija, nego je i izvod original isto kao što je original licenca EU.

Izvod licence EU važi isto vreme kao i licenca EU (5 godina).

Licenca EU i izvodi licence EU nisu prenosivi na drugo pravno ili fizičko lice. Mogu se prenositi izvodi licence EU unutar vozila istog prevoznika, tj. imaoca licence EU.

Licenca EU nije potrebna u sledećim slučajevima:

- prevoz pošte,
- vučna služba (prevoz oštećenih ili pokvarenih vozila),
- prevoz za sopstvene/vlastite potrebe,
- prevoz za lične potrebe,
- prevoz za potrebe državnih organa, policije, vojske, vatrogasaca,
- prevoz robe sa vozilima ili sa grupom vozila kod kojih najveća dozvoljena masa (NDM) ne prelazi 3500 kg,
- prevoz sa specijalnim ili prerađenim vozilima.

DOKUMENTI U VOZILU

Generalno važi da su dokumenti u vozilu obavezni za sve vrste prevoza. Da bi se lakše sagledali svi dokumenti, mogu da se posmatraju kao:

- dokumenti za vozača,
- dokumenti za vozilo,
- dokumenti za teret.

DOKUMENTI ZA VOZAČA

U domaćem saobraćaju, za VOZAČA su potrebna sledeća dokumenta: vozačka dozvola, lična karta, kod 95 za prevoznike iz EU, tahografski listići za tekući dan i prethodnih 28 dana, (analogni tahograf), kartica vozača (digitalni tahograf), ugovor o radu vozača, lekarsko uverenje (na 3 godine za RS), sanitarno uverenje (na 6 meseci za RS).

Za transport tereta u međunarodnom saobraćaju svi dokumenti kao kod domaćeg saobraćaja i još pasoš i međ. vozačka dozvola.

Za transport opasnog tereta, između ostalog, potreban je i ADR sertifikat za vozača.

DOKUMENTI ZA VOZILO

U domaćem saobraćaju, za VOZILO su potrebna sledeća dokumenta: saobraćajna dozvola, izvod licence EU za prevoznike iz EU, ugovor o najmu vozila, uverenje o ispravnosti tahografa, tehnički pregled vozila na 6 meseci, potvrda o atestu za rudu za šlepanje.

Za transport tereta u međunarodnom saobraćaju svi dokumenti kao kod domaćeg saobraćaja, i još potvrda CEMT o sposobnosti teretnog i priključnog vozila za korišćenje u drumskom saobraćaju, kao i dozvole ako su potrebne.

Za transport opasnog tereta, između ostalog, potreban je i ADR sertifikat za vozilo.

DOKUMENTI ZA TERET

U domaćem saobraćaju, za TERET su potrebna sledeća dokumenta: putni nalog, otpremnice, tovarni list, polisa osiguranja tereta.

Za transport tereta u međunarodnom saobraćaju svi dokumenti kao kod domaćeg saobraćaja i još CMR tovarni list i određeni carinski dokumenti.

Za transport opasnog tereta, između ostalog, potrebno je Upustvo o posebnim merama bezbednosti.

DOZVOLE

Generalno, dozvole za transport su potrebne za prevoznike izvan EU, kao i za prevoznike iz EU kada obavljaju transport u državama nečlanicama EU.

Za transport u EU za prevoznike iz EU dozvole nisu potrebne.

Kakve vrste dozvola su potrebne zavisi od dogovora, tj. ugovora između država.

Postoje dve glavne vrste dozvola i to bilateralne - dvostrane dozvole i CEMT dozvole.

Dvostrane dozvole se upotrebljavaju za jedan prevoz u ciljnu državu i nazad.

Dvostrane dozvole mogu biti za pojedine vrste prevoza, a mogu biti i univerzalne.

Vozač mora sa sobom da ima dozvole koje su potrebne za određene države gde će vršiti utovar i istovar robe, kao i za tranzit.

Vozač mora na dozvolama da ispuni sve rubrike gde su podaci o prevozniku i rubrike sa podacima o kraju i vremenu ulaza i izlaza iz određene države.

CEMT dozvole su takozvane vremenske dozvole koje važe određeno vreme i prevoznik može da ih koristiti na svim svojim vozilima.

Glavno pravilo za upotrebu CEMT dozvole glasi: Dozvola treba da bude obavezno u vozilu od kraja utovara i do kraja istovara tereta, pri čemu je obavezno overavanje carine.

CEMT dozvolama može se obavljati prevoz pod uslovom da:

- nakon prve vožnje sa teretom između država članica Internacionalnog transportnog foruma (ITF), prevoznik može obaviti još maksimalno 3 vožnje sa teretom bez povratka u državu osnivanja,
- posle te 3 vožnje sa teretom, vozilo se, puno ili prazno, mora vratiti u državu osnivanja.

Ukoliko se tranzitnom vožnjom potvrđuje povratak u državu registracije, vozač treba da, u redu u koji unosi podatke o toj vožnji, u koloni "Posebna napomena" unese veliko slovo "T", kao i vreme i mesto ulaska na teritoriju države u kojoj je vozilo registrovano.

Važno je napomenuti da jedino Austrija, Grčka i Italija kažnjavaju prevoznika ukoliko je prva vožnja između država članica ITF-a bez tereta.

Sekretarijat ITF-a i druge države članice ITF-a ističu da interpretacija država Austrije, Grčke i Italije u vezi sa prvom vožnjom bez tereta, nije u saglasnosti sa Ministarskom odlukom iz 2005. godine, niti sa tumačenjem člana 3.16 Uputstva od strane pravne direkcije Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (engl. *Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD*).

Prevoznik kome je CEMT dozvola izdata može je koristiti i za vozila koja su uzeta u zakup ili lizing bez vozača. Vozilo u zakupu mora biti na raspolaganju isključivo prevozniku koji ga je uzeo u zakup i njime mora upravljati vozač tog prevoznika.

Napomena: U slučaju prevoza robe teretnim vozilima čija najveća dozvoljena masa (NDM), uključujući i priključno vozilo, ne prelazi 3,5t nije potrebna dozvola za obavljanje prevoza robe u međunarodnom drumskom saobraćaju, osim u Italiji.